

Zinemaldia: Jipoiak eta ajeak

Igaro berria dugun Donostiako Zinemaldiaren kritika guztiak ezagunak zaizkio, honez gero, irakurleari. Ferreri-Coppola-Slödorf-Winders zinemagileen poker zoragarriak, videoaren arrakastak, gure zinemagintzarako «Tasio» bezalako filmea eskuratu izanak ez dute, hala ere, Zinemaldia etengabeko jipoitik libratu.

Jipoiak merezi zituen, baina ez guztiak. Zinemagintza hain urri eta eskas dabilen garaian guri bakarrik bururatzen bait zaigu etxera harriak botatzen aritzea, besteek, kritika berdintzutara makurtu behar luketen beste Zinemaldiak, tratu eta onsenpen bihotz-zabalagoak hartzen dituzten bitartean. Beno, guzti honen atzean kazetariei eskaintzen zaizkien festa eta afariek zerikusirik badutela sinesten dugunontzat sorpresa gutxi eskaintzen du jokabideak. Baina benetako arazoak beste batzuk ere badirenez eta haiek direnez, hain zuzen, gehien interesatzen zaizkigunak, lot gaitezen Zinemaldiak berak ere markatu beharko lukeen bidera.

Borondate politikoa

Jakina, euskaldunen eskutatik urruti —hain urruti ere!— ibili da urtetan eta urtetan Zinemaldia. Madrileko Zinemagintzaren arduradunek izan dute —eta orain ere dute— zerikusi handiagoa Zinemaldian hemengo erakunde kulturalak baino. Eta zama hori bizkar gainean daraman bitartean, zaila ikusten da, hemendik begiratuta, kredito handirik eskaintzea ihes egiten digun edo guztiz kontrolatzen ez dugun Zinemaldiari. Calviño eta Pilar Miró/Joseba Arregi eta Amatiño ez dira ezkongai aproposenak, eta areago oraindik: gaur gaurkoz, ezkontezinak dira. Sintomatikoa Joseba Arregik eskaini zuen afaria: Madri-

leko kazetarien ustetan «batzoki» bat omen zirudien. Sintomatikoa Pilar Miró besterik ez egun batez eskainitakoa: hemengoan ustetan «Casa del Pueblo» bateko afari suertatu omen zen.

Anekdotikoa baldin bada ere, orain dela zortzi urte hasi ginen Zinemaldia profesionalki jarraitzen, kazetari-langintzan. Orduan ez zen euskaldunik ikusten, orduan bazirudien Madrileko enklabe bat zela gure Zinemaldia. Itxurak —eta zerbait gehiago ere bai— aldatuz joan dira, baina zeri zor zaio gure mesedetan joan den aldaketa hori?: jende pribatuaren eraginari, zinezale asko eta askoren lanari, batzorde desberdinetan Zinemaldia geureganatu nahi lukeen jende desberdinari.

Baina ez da aski, musaldia galdu egingo bait genuke beti. Eta Madrilek Zinemaldiari laguntza eskaintzeko garaian politika kultural batetarako argudioak eta arrazoiak erabiltzen dituen bitartean, geuk ere berdinak erabili beharko ditugu, aurrea hartu nahi baldin badugu behintzat.

Edo gure bidea markatu, honixe bait deritzagu aurrea hartzeko modurik egokiena.

Baina horretarako Zinemaldia interesatzen zaigun eta zertarako nahi dugun jakin behar. Beti aipatu da Zinemaldia gertakizun kultural garrantzitsu bezala. Baina hori hitz hutsetan gera ez dadin, gertakizun kultural garrantzitsu horren ezaugarriak aztertu behar dira, edo posibilitateak.

Eta batzuek nahiz besteek erakutsiko digute Zinemaldia benetan interesatzen zaigun.

Ezaugarrien artean, kultur emankizun bezala, urtean zehar egindako zinemagintza hoberena ezagutzeko aukera izatetik aparte, beste sailetan koherentziaz osatutako emanaldiak ere ikusteko aukera izaten da, egun gutxitan panoramika zabalak eta emozioak kontzentratuz. Kultur emankizun bezala, baita ere, gure Zinemaldiak hau ongi bete ez badu ere, debaterako toki gerta daiteke. Baina garrantzitsuena deritzaguna utzi dugu azkenerako: oihartzun-leku izatearena. Ez besteek eskaintzen dutena ikusi bakarrik, geurea ezaguterazi ere bai. Eta garrantzitsuena deritzagula diogunean, etxetik kanpoko harremanak ez ditugula batere zaintzen pentsatzen dugulako da. Ez dago herri-rik herrien kontzertuan partaide izan gabe, eta guk esporta dezakegun kulturak ez ditu sarritan bide egokiak, aukera handiegia izaten. Eta hor dugu batere probetxatzen ez dugun leihoa, altaboza: gure emaitzak ezaguteraztetik aparte, Zinemaldi egoki bat ere eskain dezakegu, eta beste herriekin harreman kulturetan ere jar gaitezke, aurten Flandriarekin gertatu den bezala. Bidenabar esan dezagun, astakeria iruditzen zaigula, edo, guxienez, planifikazio-falta, Euskal Margolaritzaren antologia zoragarria Zinemaldia baino hogeit bat egun lehenago eskainia.

Honelako gauzak dira planifikatu behar direnak eta kontutan hartu behar direnak, Zinemaldia benetako leiho bihur dadin.

Ezaugarriek markatzen dituzte posibilitateak, eta aukera horiek erakunde politikoek eta kulturalak egin behar dituzte.

Baina ba al dago horretarako borondaterik? Ikusten al zaio Zinemaldiari etekin posiblerik? Galdera hauei erantzuten ez zaien bitartean, Zinemaldia bere horretan joango zaigu deseginez, ahulduz.

Eta galderei erantzunez, etekinarenari ezezko biribila egozten bazaio, hobe dugu guztiok barraka oraintxe bertan ixtea. Baina baiezkoa erantzuten bazaio, borondate politikoa beharko da jarri martxan, Zinemaldiak eskain dezakeen guztia posible bihur dezagun.

Dirua, dirua eta dirua

Baina nola arraio lortu hori? Kultur politika bat markatuz eta hori bideratzeko dirua, finantzaketa-moduak eskainiz. Ez dago beste biderik.

Esan ditugun gauza guztien arabera, kultur politika markatu behar duten erakundeek adierazi egin behar dute Zinemaldia interesatzen al zaien, eta zertarako interesatzen zaien. Honegatik eta honegatik, honako ezaugarri hauek izango dituen Zinemaldia nahi dugu. Eta hori bete dadin, hor duzue beharrezkoa den laguntza guztia.

Kultur politika eztabaidatua izango da, noski, baina hobe da beti ere kritikagaiak esku-artean izatea, isiltasun antzuenaren pean kukildurik geratzea baino. Eta azken honen oihartzun gehiegi ikusi dizkiegu iragan urtetako Zinemaldiei. *Ustelduz joan dabila eta gero gerokoak* esango belitzaigu bezala.

Baina alde askotatik begiraturik, EAJek ditu erantzunkizun nagusienak arazo honetan: Donostiako alkatetzatik hasi eta Kultur Departamenturaino, zer esanak dituzten bezala dituzte zer erantzunak ere. Egia da egoera aldatzen edo hasia dela, eta lehen aipatzen genuen borondate politikoaren aztarnak ikusten hasiak garel. Baina ez da aski. Projektu oso eta koherente bat taxutu eta gorpuztu behar da. Aurrekontuak eta guzti, bestela alferrikako hitz-jario bait litzateke orain arteko guztia.

Diru asko behar da, jakina. Eta hainbeste diruk justifikatzen al du etekina? Baiezkotan gaude. Bere eskasian ere, Donostiako Zinemaldiak etekin gehiago eskaintzen dizkigu makina bat duro kostatu diren langintza zenbaitek baino. Donostiako Zinemaldia dugulako izan da posible Euskal Zineaz hitzegitea (orain euskal zinea zein arraio ote den polemikari surik biztu nahi ez diogularik). Estrena ezazu «Tasio» Donostian edo Bilbon Zinemaldiaren oihartzunik gabe, eta ea zertan geratzen den. «Ta-

sio»ren berezko balore ukaezinak ahaztu gabe ere, bideraketa zailagoa ezagutuko zukeen.

Diru asko behar da: Zinemaldi interesgarria antolatzeko, Zinemaldia sostengatzen duen azpiegitura hobetzeko/berritzeko/indartzeko eta Zinemaldiak bere inguruan ezinbestean dituen kostuez jabetzeko.

Zenbait arazo praktikoa

Zerrendaren nondik norakoen prioritateak agertzeko desiorik gabe, aipa ditzagun ikusten ditugun arazo praktikoak.

Lehenik, estatuan antolatzen diren bi Zinemaldi garrantzitsuenak Euskal Herrian eskaintzen dira: Bilbon eta Donostian. Bien arteko koordinakundea behar da, koherentzia berdinaz joko dezaten, konpetentzia gaiztotarako biderik gerta ez dadin, bakoitzak bere espezializaziotik bestearen konplementu izateko asmoa eta borondatea ager ditzan.

Bestetik, hor dugu fetxen arazoa ere. Ez omen dira egokie-nak, azkeneko trenaren azkeneko bagoiak hautsak bakarrik jasotzen omen ditu, eta abar. Arazoa korapilotsua da Nazio-arteko Ekoizleen Elkartek ere arazoan zer esanik baduelako honetan. Baina garbi ikusten dugu, urte guztian zehar lan eginenez, helburuak garbi edukiz eta presupostu eroso batez jokatu-z, fetxena ez dela hain arazo garrantzitsua. Azkenean, industria baten aurrean egote horrek industriaren hizkera bakarrik posibilitatzen bait du.

Hor dago, baita ere, espezializazioaren arazoa: A kategoria lortzeko ahaleginak egin behar al dira? Zinemagile Berrien saila indartu behar al da? Orain arte marjinal gisa funtzionatu duten «Euskadi y...» bezalako sailak indartu behar al dira? Videoari eskaini behar al zaio, etorkizuneranzko apustuan, aldare nagusia? Galdera guzti hauei erantzuten hasteko, lehen aipatutako projektu politikoa gorpuztu beharko da, gainera gorabehera guzti horiei buruzko guztiak eta bi esanak daudenez, partikular guztien eritziak han-hemenka barreiatu-rik daudenez.

Zuzendariaren kontua ere ez da makala. Politika bat markatzen bada, politika hori aurrera ateratzeko prest dagoen gizon kabala aurkitu beharko da, *lehenengo aldiz hemengo perspektibatik* Zinemaldia bideratuko duena.

Eta datorren urtean Zinemaldiak bere ateak irekitzen ditue-nean Victoria Eugenia itxuraldatuan, aro berri bat inaurgura dezagula.

Bada eta garaia. ■ *Anjel Lertxundi*